

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svitlobo dane od krajske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VII.

V sredo 28. listopada (novembra) 1849.

List 48.

Kakó mizarškemu lesu različne barve dati.

Furniram različne barve dati, ki jih les sam po sebi nima, se mora na 2 poglavitni reči gledati: 1) na barvo (farbo) lesa po njegovi natori, in 2) na to, ali ima les z gosto ali bolj redko farbo namazan biti. Je les že po svojim plemenu bolj tamne barve, kakor je orehov, češnjev, hrusev les i. t. d. je le enokratno barvanje (prevlečenje z barvo) zadosti, ki obstoji iz vode in kromokisluga kalija (chromsaurem Kali). Pri takim lesu se za goltnic (Gärbestoff) in barbic (Färbestoff), ki sta v lesu, zedinita v različne barve, ki so navadno palizandru in mahagonu enake.

Je pa les svitle barve, kakor javorov, jesenov i. t. d. se mora dvakrat z barvo namazati. To se zamore na dvojno vižo zgoditi.

Ena barva se napravi, če se 1 del tiste barve, ki se terra katechú imenuje in polovica sode (Soda) v vodi kuha, dokler ni vsa zmés čisto raztopljena. Ako hočeš to barvo bolj tamno ali bolj svitlo imeti, jo napravi bolj gosto ali bolj redko.

V ti barvi naj se furnire 8 dni namakvajo, pa takó, de je namaka vedno tópla. Po tem namakanji dèni furnire v vodo, v kateri je kromokisli kali raztopljen, in veselilo te bo viditi, kakó po tem les posebno lično rudečo-rujavno barvo dobí. Če pa hočeš javorove, jesenove furnire hitreje barvati, jih namakaj 8 dni samó v vodi, v kateri je kromokisli kali raztopljen, brez de bi se namaka gréla, in napravil si boš po tem takim furnire, ki so orehovému lesu popolnoma enake; če si pa namako nekoliko z vodo prerédil, bo barva bolj zelenkasta, svitlo ali tamno rumena postala.

Hočeš te barve v rudečkaste ali rudečo-rujavkaste premeniti, napravi si namako, ki obstoji iz 1 dela terra katechú in 4 delov šelaka v vinskem cvetu (spiritusu) raztopljenih. Tudi se zamorejo furnire, ki si jih z oljem ali vodo pobrisal, z japonsko zemljo v vinskem cvetu ali v vodi razstoptljeno — namazati (z gobo), po razločku, ako želiš bolj svitlo ali bolj tamno barvo imeti; les se po tem z cegléno štupo in klobučino pobriše in zdej se líka (politura) namaže.

De se pa luknjice in votljine v lesu poravnajo, se zamažejo s tako rečjó, ktera se po kemijsko terdna zedini z omako, ki je v lesu.

Hrastov les, postavimo, je posebno lep les, se pa ne da lično likati (politirati), ako se ne zamažejo njegove luknjice. Ta zamaza obstoji iz 1 dela terre katechú v vodi raztopljene, in iz 2 delov arabškiga gumija (gummi arabicum), tudi v vodi razstoptljeniga.

Ko si obé ti reči v vodi raztopil, ju zmešaj, — in postal bo iz nju gost vlečic; ta se zamaže v luknjice, in ko se je posušil, se odsterže verhnja lega,

po tem se z oljem pobriše, in zadnjič se z líko (polituro) prevleče. (Po Bavarskim obert. listu).

Od obdelovavniga réda ali kmetijskiga kolobarenja.

(Dalje.)

De naši kmetovavci zvedó, kakó se po nemških krajih poljski pridelki verstijo, in en sad za drugim sledí, jim hočemo v naslednjim to reč enmalo razložiti.

Nemci razdeljujejo obdelovanje celih zemljiš, v štiri poglavitne rodne polja ali kose, to je, oni si odločijo po lastnosti kraja in po lastnosti zemljiš:

pervo, ali za zgolj žitno setev, drugo, ali za spremenljivo vdelovanje, tretje, ali za laze, ograde in pašnje, četerto, ali za prosto ali odperto obdelovanja.

Te štiri poglavitne dele poljskiga kmetovanja razjasnimo takole:

1) Za žitno setev je odločen tisti kos, ki se veči del s žitam obseva, ta je nar veči eniga zemljištva. To žitno polje si razdeljujejo po nekterih krajih v večlétni, po družih pa le v trilétni rod, to je: za žitni rod odločeno polje bo zopet v trilétni krog razdeljeno, in bo obsejano:

pervo léto z oziminim žitam na gnoj, drugo léto z jarino, z deteljo ali z drugim travnim sémenam vmes, tretje léto je košnja detelje ali trave; za travo pride spet ozimina na gnoj, in takó vsake tri léta okrog eno za drugim.

To obdelovanje trilétniga kroga polju veliko močí izpije in ni za kmetovavca, kateri zraven kmetijstva še senožeti nima, kér samo od dvéh žetev ne pridela zadosti slame, de bi mogel njive dobro gnojiti.

V drugih krajih okrožijo obdelovanje in obsejanje njiv v štírolétni — peterolétni — šesterolétni — sedmero — osmero — in clo deveterolétni krog. Štirilétniga kroga obdelovanje je tako;

Na ledino (celino), na traviše ali deteljiše: pervo léto: je pšenica na gnoj, drugo léto: je jarino (pšenica ali ječmen), tretje léto: oves z deteljo ali z drugim travnim sémenam vmes, četerto léto: je detelja, (košnja).

Pa tudi tako:

Pervo léto ozimina, drugo léto jarino, tretje léto ječmen ali oves, četerto léto kopalni sad na gnoj; za kopalnim sadam pride spet od konca žitna setev, pa le jarine ne ozimine. Opomnimo, de je že večkrat bilo v Novícah rečeno in pokazano, de se za kopalnim sadam ozimina ne pogodí, de ozimina le na ledini, na travišu in na deteljišu sejana dobro donese.